

START-UP GONDOLATOK

Hosszú utat kell megtenni addig, amíg egy ötletből jól működő vállalkozás lesz. Elsősorban fontos az, hogy legyen egy jó termék/szolgáltatásod, másrészt egy sor jogi és adminisztratív lépést is meg kell tenned, hogy a törvényi előírások ne akadályozzák, hanem elősegítsék a vállalkozásod megfelelő működését.

Az elsővel kapcsolatosan egy fontos tanácsunk lenne: folyamatosan tanulj és dolgozz, azaz fektess hangsúlyt arra, hogy te fejlődj, és arra is, hogy a terméked, szolgáltatásod fejlődjön.

A másodikkal kapcsolatosan már bővebb információkkal szolgálhatunk, hiszen kiadványunk célja épp azoknak a jogi és adminisztratív lépéseknek a bemutatása, amelyeket végig kell járni egy vállalkozás elindításához és megfelelő működéséhez.

Fontos tudni, hogy egy sikeres vállalkozáshoz önmagában nem elég egy jó termék vagy szolgáltatás. Természetesen ebből indulunk ki, de egy jó vállalkozó sok mindent meg kell tanuljon, ami nélkül a vállalkozása nem működhet. Vállalkozni is tanulni kell!

Egy vállalkozás komplex tevékenység, gazdasági, pénzügyi, szociális vonatkozásán túl szükséges a jogi oldalát is megvizsgálni, megérteni a szabályokat.

Talán azért olvasod a kiadványunkat, mert van egy jó termék- vagy szolgáltatás-ötleted, amire úgy érzed, vevő lenne a piac, talán azért, mert a saját vállalkozásodat vezeted, vagy pedig szeretnéd, hogy egy nap a magad főnöke légy. Bármilyen is legyen az oka, örülünk, hogy keresed az információkat.

Reméljük, ez a kiadvány segít elindulni és megtenni az első lépéseket azon az úton, amely a pénzügyi függetlenségedet fogja majd biztosítani.

Sok sikert kívánunk hozzá!

a szerzők

I. VÁLLALKOZÁSTÍPUSOK

Vannak egyszerűbb vállalkozási típusok, amelyeket könnyebb létrehozni és működtetni, ilyen az engedélyezett fizikai személy, az egyéni vállalkozás és a családi vállalkozás. Már több munkával jár egy kereskedelmi társaság létrehozása, amely esetében is több típus közül választhatunk. Mielőtt elindulnánk a cégalapítás rögzös útján, érdemes utánaolvasni annak, hogy milyen típusú vállalkozást válasszunk. A kérdés eldöntésénél több fontos szempontot is figyelembe kell venni: a bejegyzés összetettségét, a bejegyzési és működtetési költségeket, a könyvelési formát, az adó típusát, a korlátlan vagy korlátolt felelősségvállalást.

ENGEDÉLYEZETT FIZIKAI SZEMÉLY (PERSONĂ FIZICĂ AUTORIZATĂ) **EGYÉNI VÁLLALKOZÁS (ÎNTRERINDERE INDIVIDUALĂ)** **CSALÁDI VÁLLALKOZÁS (ÎNTRERINDERE FAMILIALĂ)**

Bármely természetes személynek joga van kereskedelmi tevékenységet folytatni Romániában, betartva az ide vonatkozó törvények előírásait. A legegyszerűbb vállalkozási formákat a 44/2008-as Sürgősségi Kormányrendelet szabályozza (a Kormányrendeletet utoljára a 182/2016-os törvény módosította, mely 2017. január 17-én lépett hatályba).

Három típus közül választhatunk: engedélyezett fizikai személy, egyéni vállalkozás vagy családi vállalkozás.

Mindhárom entitás jogi személyiség nélküli gazdasági egység, melyeket egy fizikai (természetes) személy egyénileg (engedélyezett fizikai személy, egyéni vállalkozás) vagy pedig családjával közösen (családi vállalkozás) szervez meg. Bejegyzésük és engedélyeztetésük, akárcsak a kereskedelmi társaságok esetében, a Cégnyilvántartási Hivatal (Oficiul Registrului Comerțului – www.onrc.ro) hatáskörébe tartozik.

Bármilyen gazdasági tevékenységet végezhetnek, kivéve azokat, amelyekhez a törvény kötelező módon más vállalati formát ír elő, vagy amelyre speciális rendelkezések vonatkoznak. A törvény legújabb módosítása korlátozza a tevékenységi körök számát: az engedélyezett fizikai személy csak 5 gazdasági tevékenységtípust végezhet (5 CAEN kódja lehet), az egyéni vállalkozás esetében 10 gazdasági tevékenységtípus a megengedett felső határ.

Alapítóik azok a 18. évet betöltött fizikai személyek lehetnek, akik nem követtek el olyan tettet, amelyet bejegyeznek a pénzügyi erkölcsi nyilvántartásba (cazier fiscal), vállalkozásuk rendelkezik székhellyel, és nyilatkozzák, hogy a működéshez szükséges minden törvényes előírásnak megfelelnek (egészségügyi, állategészségügyi, környezetvédelmi és munkavédelmi szempontból).

Egy személy mindegyik típusból csak egyet jegyezhet be. A felsorolt entitások egyszerűsített könyvelést vezetnek.

Az engedélyezett fizikai személy és az egyéni vállalkozás

Mindkettő alapítója egy fizikai személy, aki egyénileg tevékenykedik, de akár fizetett munkaerőt is foglalkoztathat. A legújabb törvénymódosítás értelmében az engedélyezett fizikai személynek leg több 3 alkalmazottja lehet, míg az egyéni vállalkozásnak leg több 8.

Jövedelme után adót és szociális járulékokat fizet. Tartozásaiért a vállalkozás vagyonával, ha pedig az nem elegendő, saját vagyonával felel. Ezt nevezzük korlátlan felelősségnek. Az alapító párhuzamosan más cég alkalmazásában is tevékenykedhet.

A családi vállalkozás

Két vagy több családtag hozza létre, akik párhuzamosan működhetnek akár engedélyezett fizikai személyként vagy egyéni vállalkozásként, de akár fizetett alkalmazottak is lehetnek más cégnél. Tagjai jövedelmük után adót és szociális járulékokat fizetnek.

A vállalkozás alapítói egy családhoz tartoznak, tagjai lehetnek a férj, a feleség, a 16 évet betöltött gyerekeik és rokonaik negyedik ágig. Nem alkalmazhatnak családon kívüli munkaerőt.

Egy megalakulási egyezményvel jönnek létre, melyet az alapító családtagok írásban fogalmaznak meg.

A családi vállalkozásnak főszabály szerint nincs saját vagyona, de az alapító családtagok dönthetnek úgy, hogy a vállalkozás vagyonnal rendelkezzen. A családi vállalkozás tagjai a tartozásokat a vállalkozás vagyonából, ha pedig ez nem elegendő, saját vagyonukkal fedezik.

ADÓZÁS

Kétféle adózási rendszer közül választhatnak az előbb felsorolt entitások: reális rendszer (sistem real) vagy jövedelmi norma alapú (norma de venit).

Reális rendszer

A nettó jövedelem után 10%-os adót fizetnek (lásd bővebben a következő fejezetben).

Jövedelmi norma alapú

Ha ezt a fajta adózást választják, csak egyénileg dolgozhatnak, nem lehetnek alkalmazottaink. Előre meghatározott összeget fizetnek adóként, mely függ attól, hogy melyik megyébe vannak bejegyezve, hogy vidékre-e vagy városba, és hogy milyen tevékenységet folytatnak

KERESKEDELMI TÁRSASÁGOK (SOCIETĂTI COMERCIALE)

A kereskedelmi társaságok megalapítását az 1990-es évi 31-es számú, a kereskedelmi társaságokra vonatkozó törvény szabályozza. A törvényben szó esik a kereskedelmi társaságok létesítéséről, működéséről, az alapító okirat módosításáról, a társultak kizárásáról és visszavonulásáról, a kereskedelmi társaságok feloszlásáról, egybeolvasztásáról, megosztásáról és felszámolásáról.

A kereskedelmi társaságok a következő formák egyikében hozhatók létre: közkereseti társaság, egyszerű betéti társaság, részvénytársaság, betéti részvénytársaság és korlátolt felelősségű társaság.

ALAPÍTÁS ÉS ALAPÍTÓK

A kereskedelmi társaságnak legalább két társult taggal kell rendelkeznie, kivéve azt az esetet, amelyben a törvény másként rendelkezik. A korlátolt felelősségű társaság egyetlen személy akaratnyilvánításával is létrehozható.

A közkereseti társaságot vagy/és az egyszerű betéti társaságot társasági szerződéssel (contract de societate) hozzák létre, a részvénytársaságot, a betéti részvénytársaságot vagy a korlátolt felelősségű társaságot társasági szerződéssel és alapszabállyal (contract de societate și statut). A társasági szerződés és az alapszabály alapító okiratnak nevezett formában is elkészíthető (act constitutiv).

Alapítóknak tekintendők az alapító okirat aláírói, valamint a társaság létrehozásában meghatározó szerepet betöltő személyek. Nem lehetnek alapítók a törvény szerint cselekvőképtelen, vagy hűtlen kezelésért, korrupcióért, bizalommal való visszaélésért, dokumentumok hamisításáért, adócsalásért, pénzmosásért, terrorizmusért, valamint a kereskedelmi társaságok törvényében említett más bűncselekményekért elítélt személyek.

A társaság alapításához alaptőke letétele is szükséges. Ennek a mértéke függ a kereskedelmi társaság formájától. A készpénzzel való hozzájárulások bármely társasági forma létesítésénél kötelezőek. A természetbeni hozzájárulások minden társasági formánál megengedettek. A munkával való hozzájárulás nem képezhet a társasági tőke létrehozásához vagy növeléséhez való hozzájárulást. A társultak az osztalékból a kezdőtőkéhez való hozzájárulásuk függvényében részesülnek, ha a létesítési okmányban nem szerepel más előírás.

KORLÁTOLT VAGY KORLÁTLAN FELELŐSSÉG

Főszabály szerint a társasági kötelezettségeket a társaság vagyonával szavatolják. Ez azt jelenti, hogy a társaság vagyona a biztosíték arra, hogy a tartozásait lesz amiből kifizetni.

A közkereseti társaságba és beltagként az egyszerű betéti társaságba vagy a betéti részvénytársaságba társultak korlátlanul és egyetemlegesen felelnek a társasági kötelezettségeikért. Ezek a társaságok a kötelezettségeiket a cég vagyonából fedezik, de ha ez nem elegendő a tartozások kiegyenlítésére, a késedelembe helyezéstől számított 15 nap eltelte után a hitelezők a társultak saját vagyonából is behajthatják a tartozást.

A részvényesek, a betétes kültag társultak, valamint a korlátolt felelősségű társaságba társultak csak a jegyzett társasági tőke erejéig felelnek.

SZÉKHELY

Minden kereskedelmi társaságnak bejegyzett székhellyel kell rendelkeznie. A székhely lehet tömbházban és magánházban is. A székhely nem kell feltétlenül megegyezzen azzal a hellyel, ahol a konkrét kereskedelmi tevékenység zajlik. A székhely meglétét a következő okiratok egyikével lehet igazolni: telekkönyvi kivonat (ha a székhelynek szánt ingatlan valamelyik alapító tulajdonában van), adás-vételi szerződés, adományozási szerződés, örökös bi bizonyítvány, bírósági határozat, csereszerződés, bérleti szerződés, koncessziós szerződés, ingatlan leasing szerződés, ingyenes használati szerződés (comodat), vagy bármilyen más okirat, amely az ingatlan használati jogát igazolja. A székhelyet bármikor meg lehet változtatni.

1. KÖZKERESETI TÁRSASÁG (SOCIETATE ÎN NUME COLECTIV)

Jellemzője: az alapítók közötti szoros együttműködés és a személyes ismeret (barátok, rokonok, munkatársak hozzák létre);

Alapítók: két vagy több természetes vagy jogi személy;

Megnevezés: megnevezésében kötelező módon szerepelnie kell legalább az egyik társult nevének és a „societate în nume colectiv” – „SNC” elnevezésnek;

Alaptőke: nincs megszabva a minimális vagy maximális határa;

Felelősségvállalás: a társak korlátlanul felelnek a társaság kötelezettségeiért;

Működése: a közkereseti társaság legfontosabb szerve a taggyűlés, melyben a tagok szótöbbséggel döntenek és minden tag egy szavazattal rendelkezik. A társaság ügyvezetését a taggyűlés által kinevezett személy vagy személyek végzik;

Előnyök: megalakulása és működése egyszerű;

Hátrányok: a tagok korlátlan felelőssége;

2. EGYSZERŰ BETÉTI TÁRSASÁG (SOCIETATE ÎN COMANDITĂ SIMPLĂ)

Alapítók: a felelősség kiterjedésétől függően kétféle tagot különböztethetünk meg, beltagot és kültagot. Alapításánál kötelező egy beltag és egy kültag megnevezése. A kültagok lehetnek magán- és jogi személyek is, de beltag csak és kizárólag magánszemély lehet;

Megnevezés: megnevezésében szerepelnie kell egy vagy több beltag nevének és a „societate în comandită simplă” elnevezésnek;

Alaptőke: a törzstőke összegét illetően nincsenek minimális vagy maximális határértékek megszabva;

Felelősségvállalás: a beltagok esetében a felelősség korlátlan és egyetemleges, míg a kültagok esetében a jegyzett társasági tőke mértékéig korlátozott;

Működése: a társaságot érintő kérdésekben a taggyűlés keretén belül döntenek. A tagok a törzstőkéhez való hozzájárulással arányos szavazati joggal rendelkeznek. Ugyancsak a törzstőkéhez való hozzájárulás fogja meghatározni a nyereségből való részesedést is. A társaság ügyvezetését és vagyonkezelését egy vagy több beltag látja el;

3. RÉSZVÉNYTÁRSASÁG (SOCIETATE PE ACȚIUNI)

Alapítók: megalapításához legalább két alapítótag (részvényes) szükséges, akik lehetnek természetes és jogi személyek is;

Megnevezés: egyéni megnevezésből áll, melyhez kötelező hozzátolni a „societate pe acțiuni”- „SA” elnevezést;

Alaptőke: teljes és szimultán jegyzéssel, vagy nyílt jegyzés alapján kerül bejegyzésre. Az alapítók dönthetnek úgy, hogy a teljes alaptőkét ők állják, amennyiben rendelkeznek a szükséges alapokkal. Ha nem rendelkeznek a szükséges pénzügyi alapokkal, vagy nem hajlandók teljes egészében jegyezni az alaptőkét, a nyilvánosság felé fordulhatnak, akik részvényeket vásárolhatnak.

Alaptőkéje nem lehet kisebb, mint 90.000 lej. A részvénytársaságok esetében a társasági tőkét a társaság által kibocsátott részvények képviselik, amelyek az átadási módjuk szerint szólhatnak névre vagy bemutatásra. Egy részvény névértéke nem lehet 0,1 lejnél kisebb.

Ami a részvényesek részesedését (osztalékát) illeti, ez az összeg a társaság adózott nyereségéből a birtokolt részvények arányában kerül elosztásra.

Felelősségvállalás: a részvényesek csak a jegyzett társasági tőke szintjéig felelnek;

Működése: jól elkülöníthető szervek együttműködésén alapszik;

A közgyűlés, magába tömörítve a részvényesek összességét, a részvénytársaság fő szerve, amely a legfontosabb döntéseket hozza. A közgyűlések lehetnek rendesek vagy rendkívüliek. A részvénytársaság ügyintézését egy vagy több ügyintéző végzi. Amikor több ügyintéző van, ezek igazgatótanácsot alkotnak. A társaságon belül az ellenőrzői szerepkört a cenzorok látják el. A részvénytársaságnak három cenzora kell legyen, melyek közül legalább egyikük mérlegképes könyvelő.

4. BETÉTI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG (SOCIETATE ÎN COMANDITĂ PE ACȚIUNI)

Jellemzője: hasonló a részvénytársasághoz, az eltérést a korlátlan és egyetemleges felelősség adja;

Alapítók: a betéti részvénytársaság esetében is bel- és kültagokat különböztethetünk meg;

Megnevezés: egyéni megnevezésből áll, melyhez kötelező hozzácsatolni a „societate în comandită pe acțiuni” elnevezést;

Alaptőke: alaptőkéje nem lehet kisebb mint 90.000 lej;

Működése: ügyintézését egy vagy több beltág végzi;

5. KORLÁTOLT FELELŐSSÉGŰ TÁRSASÁG (SOCIETATE CU RĂSPUNDERE LIMITATĂ)

Kezdő vállalkozóként általában a korlátolt felelősségű társaságot választjuk, ezért ezt részletesebben elemezzük a továbbiakban.

Jellemzői: erősen kötődik a tagok személyéhez, mert nincs lehetőség az olyan jellegű elszemélytelenedésre, mint a részvénytársaságoknál;

Alapítók: egyénileg vagy társulva KFT-t alapíthatnak magánszemélyek (akár román, akár külföldi állampolgárok) és román vagy külföldi jogi személyek. Legalább egy és leg több 50 alapítótagja lehet;

Megnevezés: egyéni megnevezésből áll, melyhez kötelező hozzácsatolni a „societate cu răspundere limitată” - „SRL” elnevezést;

Kikötések: valamely természetes személy vagy jogi személy csak egyetlen korlátolt felelősségű társaságban lehet egyedüli társult. Valamely korlátolt felelősségű társaságnak nem lehet egyedüli társultja egy olyan másik korlátolt felelősségű társaság, amely egyetlen személyből áll;

Alaptőke: alaptőkéje nem lehet kevesebb mint 200 lej, ez legkevesebb 10 lejes törzsbetétekre osztható.

Felelősségvállalás: az alapítók kötelezettsége a társasággal szemben csak törzsbetétenek szolgáltatására és a társasági szerződésben esetleg megállapított egyéb vagyoni hozzájárulás szolgáltatására terjed ki.

Működése: A tagok határozatait a közgyűlés hozza. A közgyűlés a tagok és a törzsbetétek abszolút többségét képviselő szavazatával dönt azon eset kivételével, amelyben az alapító okirat vagy a törvény másként rendelkezik. Az alapító okirat módosítására vonatkozó határozatokhoz az összes tag szavazata szükséges, kivéve azt az esetet, amelyben a törvény vagy az alapító okirat másként rendelkezik. Minden egyes törzsbetét egy szavazatra jogosít.

Az ügyvezetők kötelesek összehívni a taggyűlést a társaság székhelyén, legalább évente egyszer, vagy valahányszor erre szükség van. A törzstőke legalább egynegyedét képviselő tag vagy tagok kérhetik a közgyűlés összehívását, megjelölve az összehívás célját.

A gyűlés összehívása a létesítési okmányban előírt formában történik, külön rendelkezés hiányában pedig a gyűlés megtartása előtt legalább 10 nappal elküldött ajánlott levéllel, feltüntetve a napirendet. Ha a kívánt többség nem gyűl össze, emiatt pedig a törvényesen létrehozott gyűlés nem hozhat érvényes határozatot, az újból összehívott gyűlés határozhat a napirendi pontokról, bármennyi is lenne a jelen levő társultak száma és a társasági tőkének az általuk képviselt része.

A társaság ügyintézését egy vagy több ügyvezető végzi (lehetnek akár tagok is), akiket vagy az alapítóokmányban neveznek meg, vagy a közgyűlésen neveznek ki.

A gazdasági társaságoknál a taggyűlés kinevezhet egy vagy több cenzort. Ha a tagok száma 15-nél nagyobb, kötelező cenzor kinevezése. Cenzorok hiányában minden olyan társult, amelyik nem ügyintézője a társaságnak, gyakorolhatja az ellenőrzési jogot.

A tagok egymás között átadhatják a törzsbetéteket. A társaságon kívül álló személyeknek az átadás csak akkor megengedett, ha jóváhagyták a törzstőke legalább háromnegyedét képviselő tagok. Törzsbetét hagyaték útján átruházható.

KEZDŐ VÁLLALKOZÁS (SRL-D)

A kezdő vállalkozás a korlátolt felelősségű társaság egy olyan formája, amelyet kezdő vállalkozók hozhatnak létre. Kezdő vállalkozónak számít minden olyan személy, életkortól függetlenül, aki nem jegyzett még be céget vagy nem volt résztulajdonos egy cégben. Fontos megjegyezni, hogy lehet egy kezdő vállalkozás alapító tagja olyan személy, aki, mint engedélyezett fizikai személy, folytatott tevékenységet.

Egy kezdő vállalkozásban legtöbb 5 cégtárs lehet, és mindeniküknek teljesítenie kell a cégtársakra vonatkozó feltételeket.

A vállalkozás elnevezésében szerepelnie kell a debütáló KFT elnevezésnek (SRL-D - societate cu răspundere limitată - debutant). Egy kezdő vállalkozásnak legtöbb öt tevékenységi csoportja lehet, és vannak olyan tevékenységi körök is, amelyeket nem folytathat.

Egy cég akkor szűnik meg kezdő vállalkozói státussal rendelkezni, amikor az árbevétele meghaladja az 500.000 eurót, 45 napon túli állami tartozása van, illetve a bejegyzést követő 3 év leteltével.

A kezdő vállalkozásnak számos anyagi előnye van, ezek közé tartozik például az, hogy nem kell kifizetni a bejegyzési költségeket, és a cég indításától három évig, legtöbb 4 alkalmazott esetén, társadalombiztosítási engedményeknek örvendhet. Ezenkívül egy kezdő vállalkozás különböző államilag támogatott pályázatot bonyolíthat le tevékenysége fejlesztésének érdekében.

EGYESÜLET

Abban az esetben, ha nem a profitszerzés a célunk, hanem valamilyen civil kezdeményezést akarunk fenntartani, akkor érdemes egyesületet bejegyezni.

Az egyesületnek is lehetnek alkalmazottai, és gazdasági tevékenységet is végezhet, ha ezt annak érdekében teszi, hogy az alapító okiratban meghatározott célját teljesíteni tudja. Ebben az esetben természetesen nem kaphatunk osztalékot, és bizonyos esetekben a bevétel után adót kell fizetnünk.

II. ADÓK ÉS JÁRULÉKOK

Vállalkozásunk jövedelme után adót kell fizetnünk az államnak. Ennek mértéke attól függ, hogy milyen típusú céget jegyeztünk be és mekkora a jövedelmünk. Az adón kívül szociális járulékokat is kötelesek vagyunk fizetni.

ENGEDÉLYEZETT FIZIKAI SZEMÉLY, EGYÉNI VÁLLALKOZÁS, CSALÁDI VÁLLALKOZÁS ADÓZÁSA

Nyereségadó: nettó jövedelmünk 10%-a (vagy jövedelmi norma alapú)

Az adót a következőképpen számoljuk ki:

Adó = a nettó jövedelem 10%-a

Nettó jövedelem = Bruttó jövedelem – Leírható költségek

Leírható költségek = A társaság céljának, azaz a jövedelemszerzés érdekében eszközölt kiadások

(Venit net = Venit brut – Cheltuieile deductibile)

A bruttó jövedelem az összes bevételünket jelenti, ha ebből levonjuk a leírható költségeinket, így megkapjuk a nettó jövedelmet.

Tegyük fel, hogy egy cégnek 25000 lej bruttó jövedelme van egy évben, és 10000 lej leírható költsége. Azért mondjuk, hogy „leírható költség” (cheltuială deductibilă), mert vannak olyan költségek, amelyeket bejegyezzük a könyvelésbe, de a törvény nem engedélyezi, hogy miattuk kevesebb adót fizessünk (pl. valamely adó késedelmes befizetése után fizetendő késedelmi kamat összege).

Az adótörvények szerint csak olyan költséget szabad elszámolni, amely közvetlenül a vállalkozási tevékenység érdekében merül fel. Például, ha egy fényképész fényképezőgépet, memóriakártyát és fényképkidolgozó programot vásárol, ezek elszámolható költségek minősülnek.

Ebben az esetben a nettó jövedelmünk 15000 lej (25000 lej – 10000 lej). A nyereségadó összegét úgy kapjuk meg, hogy a nettó jövedelemnek kiszámoljuk a 10%-át. 1500 lej adót kell tehát fizetnünk.

Járulékok:

25 százalékos szociális hozzájárulási adó (CAS)

10 százalékos egészségbiztosítási járulék (CASS), melyet az érvényben lévő minimálbér alapján számolnak ki (az éppen érvényes minimálbér 10%-a X 12 hónap)

Ezeket a járulékokat ugyanúgy a nettó jövedelem alapján fizetjük.

MIKROVÁLLALKOZÁS ADÓZÁSA

A mikrovállalkozások differenciált adót fizetnek, az alkalmazottak számának függvényében:

- 1 százalékos adókötelezettsége van annak a mikrovállalkozásnak, amely legalább egy személyt munkást alkalmaz

- 3 százalékos adókötelezettsége van annak a mikrovállalkozásnak, amely alkalmazott nélkül működik

KERESKEDELMI TÁRSASÁGOK ADÓZÁSA

Kereskedelmi társaságok esetében kétfajta társasági adóforma létezik, amelyek nem szabadon választhatók, hanem a cég árbevétele határozza meg:

- **10%-os jövedelmi adó** – az előbb bemutatott módszer alapján számoljuk ki
- **19%-os általános forgalmi adó (TVA – taxă pe valoare adăugată)**. Bizonyos szolgáltatások, illetve termékek esetén előfordul, hogy az általános forgalmi adó értéke eltérő (például kisebb).

Áfát csak akkor kell fizetni, ha évi 300 ezer lej feletti a forgalmunk. Vannak bizonyos tevékenységi körök, amelyek esetében előnyösebb, ha az adott vállalkozás áfafizető, ezért akkor is választhatja ezt az adózási formát, amikor a forgalma nem éri el a fent említett értéket, amely felett már kötelező lenne számára.

Az áfa (általános forgalmi adó) a legtöbb termék vagy szolgáltatás árában benne van. Az áfa a megvásárolt termék vagy az igénybevett szolgáltatás árát jelentősen növeli. Ha vállalkozóként eladunk vagy veszünk valamit, annak áfáját be kell vallanunk, és vagy be kell fizetnünk vagy visszaigényelhetjük.

Ha áfafizetők vagyunk, akkor meghatározott időszakonként áfabevallást kell benyújtanunk, és áfát is kell fizetnünk, de az is előfordul, hogy visszaigényelhetjük.

Hogy megértsük hogyan is működik az áfa kiszámolása, kövessük az alábbi példát:

Egy táskákat gyártó vállalat bőr nyersanyagot vásárol 100 lejért (80+20 áfa). Ebből táskákat készít, amelyeket elad egy nagykereskedőnek 150 lejért (120+30 áfa). A nagykereskedő továbbadja a terméket a kiskereskedőnek 200 lejért (160+40 áfa). A kiskereskedő 300 lejért árulja a terméket (240 + 60 áfa), és ez a végső ár, amelyet a vásárló megfizet. A végső árból 60 lej az áfa. A nagykereskedő a 20 lejes áfát visszaigényelheti és a 30 lejes áfával tartozik, de ebből csak az áfakülönbséget kell tulajdonképpen befizetnie, azaz 10 lejt, hiszen ez az összeg a bevételek és kiadások áfakülönbözete. Ha több a bevétel, mint az elszámolható áfás költség, akkor az áfát be kell fizetni, ha pedig kevesebb a bevétel, mint az elszámolható áfás költség, akkor a többlet visszaigényelhető.

III. A KERESKEDELMI TÁRSASÁGOK BEJEGYZÉSE

Az egyszerűség kedvéért a korlátolt felelősségű társaság bejegyzésének a lépéseit fogjuk bemutatni, figyelembe véve, hogy a kezdő vállalkozók az esetek nagytöbbségében ezt a formát választják. Fontos megjegyeznünk, hogy a Román Országos Cégnyilvántartási Hivatal (Oficiul Național al Registrului Comerțului) honlapján, a www.onrc.ro-n mindegyik cégtípusnak a bejegyzési lépései fel vannak tüntetve, valamint magyarázatokat és formanyomtatványokat is találhatunk ugyanitt.

1. Lépés: A cég megnevezésének lefoglalása

A kiválasztott megnevezést a Cégbejegyzési Hivatalnál kell lefoglalni. Az erre szolgáló nyomtatványon három megnevezést kell feltüntetni, prioritási sorrendben. A választott neveket ellenőrzik és megállapítják róluk, hogy megfelelnek vagy sem a törvényben előírt követelményeknek. A leendő cég neve nem lehet azonos vagy nagyon hasonló, egyetlen, az országban bejegyzett társaság nevével, valamint a már levédett nevekkal sem. Ajánlott több megnevezésen, vagy ugyanazon megnevezés különböző variációiban gondolkodni.

Egy közkereseti társaság megnevezésének tartalmaznia kell legalább a társultak egyikének nevét, az egészében kiírt „közkereseti társaság” kíséretében, az egyszerű betéti társaság cégnevezésének tartalmaznia kell legalább a beltágok egyikének nevét az egészében kiírt „betéti társaság” kíséretében, egy részvénytársaság cégnevezésének tartalmaznia kell az egészében kiírt „részvénytársaság” vagy „RT” (S.A) megjelölést, egy korlátolt felelősségű társaság cégneve egy saját elnevezésből áll, amelyhez hozzáadható egy vagy több társult neve, és amelyben ki kell írni a „korlátolt felelősségű társaság” vagy KFT (S.R.L) megjelölést.

A Cégnyilvántartási Hatóság elutasíthat minden olyan megnevezést, amely összetéveszthető lenne más bejegyzett cégek elnevezésével. A megnevezés a következő szavakat nem tartalmazhatja: „tudományos”, „akadémia”, „akadémiai”, „egyetem”, „iskola”, „iskolai”. A „román”, „nemzeti”, „intézmény” szavakat tartalmazó cégnevezések esetében magát a cégnevezést előzetesen a Kormány Főtitkársága kell jóváhagyja, ellenkező esetben az adott cégnevezés nem kerül levédésre.

2. Lépés: Az alapító okirat

Az alapító okiratot közjegyző vagy ügyvéd hitelesítheti. A Cégnyilvántartási Hivatal az alapítók által kézjegyükkel ellátott alapító okiratokat is elfogadja, kivéve az alábbi három esetet, amikor az alapító okirat közjegyző általi hitelesített formája kötelező: az alaptőkéhez jegyzett javak között ingatlan található, közkereseti társaságot vagy betéti társaságot alapítanak, a részvénytársaság nyílt jegyzés alapján jön létre.

A korlátolt felelősségű társaság alapító okirata a következőket kell tartalmazza:

a. Alapítótagokra vonatkozó adatok:

Magánszemélyek esetében: név és keresztnév, személyigazolvány vagy útlevélszám, a születés helye és időpontja, állandó lakhely, állampolgárság.

Kereskedelmi társaságok esetében: elnevezés, székhely és nemzetiség, a kereskedelmi nyilvántartóban kapott bejegyzési száma és az adószáma.

Jogi személy esetén szükséges a megfelelő szerv (egyedüli társult döntése, taggyűlési, közgyűlési vagy igazgatótanácsi) döntése arról, hogy a jogi személy részt vesz az új cég alapításában. A jogi személynek rendelkeznie kell egy 30 napnál nem régebbi cégkivonattal, valamint egy banki bonitást igazoló okirattal, amely az adott jogi személy számlavezető bankjától származik.

b. A kereskedelmi társaság elnevezése: a kiválasztott és elfogadott elnevezés kerülhet bele az alapító okiratba.

c. A kereskedelmi társaság székhelyére vonatkozó adatok: minden kereskedelmi társaságnak kötelezően rendelkeznie kell legalább egy olyan székhellyel, amely Románia területén van. A székhely igazolására több dokumentumot is be lehet szerezni: telekkönyvi kivonatot, az ingatlan tulajdonosának beleegyezését arra vonatkozóan, hogy az adott ingatlanban a kereskedelmi társaság bejegyeztetheti székhelyét. Ez általában egy bérleti szerződés vagy szívésségi ingatlanhasználati szerződés formájában történik. Amennyiben a székhely egy több ingatlant magában foglaló társasházban van, be kell szerezni a közös fallal rendelkező (jobb, bal, fenti és lenti) szomszédok beleegyezését, amelyből egyértelműen kiderül, hogy hozzájárulásukat adják ahhoz, hogy a székhely az illető lakásban legyen, valamint a közös képviselő jóváhagyását.

d. A társaság tevékenységei, a fő tevékenység megjelölésével: A kereskedelmi társaságok által gyakorolható tevékenységek az úgynevezett C.A.E.N (T.E.A.O.R) kódba vannak foglalva, és mindegyik választható tevékenységhez egy négy számjegyű kód társul.

Az alapító okiratban kötelező módon meg kell jelölni a társaság fő tevékenységét, vagyis azt a tevékenységet, amelyből a társaság jövedelmének legkevesebb 50%-a származik. A fő tevékenység mellett minden esetben be lehet tenni olyan tevékenységeket is, amelyeket nem biztos, hogy a társaság működése során gyakorolni fog. Vannak olyan tevékenységek, amelyek nem szerepelhetnek a társasági szerződésben. Ezek például azok a tevékenységek, amelyeket csak az állam jogosult végezni. Továbbá vannak olyan tevékenységek, amelyek bizonyos engedélyeztetési folyamathoz kötöttek, és olyan tevékenységek is, amelyeket csak bizonyos társasági formával rendelkező cég végezhet.

e. a jegyzett és folyósított alaptőke mértéke: Egy korlátolt felelősségű társaság törzstőkéje nem lehet kevesebb, mint 200 lej, és ez legkevesebb 10 lejes üzletrészekre oszlik.

A készpénz-hozzájárulások bármely társasági forma létesítésénél kötelezők. A természetbeni hozzájárulások minden társasági formánál megengedettek. A munkavégzés nem képezhet hozzájárulást a társasági tőkéhez vagy ennek emeléséhez. A hozzájárulások fejében a tagok jogosultak az alapító okirat szerint részesülni a nyereségekből, de kötelesek részt vállalni a veszteségekből is.

f. Ügyvezetők személyének és adatainak feltüntetése, illetve annak meghatározása, hogy az ügyvezetők a nekik adott jogkört együttesen vagy egyénileg gyakorolhatják. A társaság irányítását egy vagy több ügyvezető végzi, akiket az alapító okiratban vagy a közgyűlés

határozatával neveznek ki. A taggyűlés engedélyezése nélkül az ügyvezetők nem kaphatnak ügyvezetői mandátumot más hasonló vagy ugyanolyan tevékenységi körű társaságokban, nem is folytathatnak ugyanolyan kereskedelmet saját számlájukra vagy más természetes, illetve jogi személynek.

Az ügyvezetők a társaság tulajdonosairól nyilvántartást vezetnek, amelybe bejegyzik, az esetnek megfelelően, minden egyes tag családi és utónevét, elnevezését, lakóhelyét vagy székhelyét, a törzstőkéből a tagra eső részt, a törzsbetétek átruházását vagy az ezekre vonatkozó bármilyen más módosítást. Az ügyvezetők személyesen és egyetemlegesen felelnek az előírások megszegésével okozott bármilyen károkért. A nyilvántartást a tagok és a hitelezők is megvizsgálhatják.

Amennyiben a tagok száma meghaladja a 15 főt, kötelező egy **cenzort** kinevezni.

g. A társaság időtartamára vonatkozó kitételek: Egy kereskedelmi társaság a leggyakoribb esetben határozatlan időre jön létre, viszont az alapítók meghatározott időre is megköthetik a társasági szerződést.

h. A másodlagos székhelyeket föl kell tüntetni, amennyiben azok a társasággal egyidőben jönnek létre, vagy azok létesítésének feltételeit, amennyiben ezt a tagok az alapításkor kilátásba helyezik.

i. A társaság felosztatásának és felszámolásának módját minden esetben kell tartalmazza az alapító okirat.

A társaság következő esetekben oszlik fel:

- a) a társaság fennállására megállapított időtartam lejártával;
- b) ha a társaság tevékenységi tárgya ellehetetlenül, lehetetlenné vált vagy már megvalósult;
- c) a társaság semmisségének megállapítása esetén;
- d) a közgyűlés határozatával;
- e) a törvényszék határozatával, bármely tag kérésére, alapos okokból, mint például a tagok közötti súlyos, a társaság működését megakadályozó nézeteltérések;
- f) a társaság csődje esetén;
- g) a törvényben vagy a társaság alapítóokmányában előírt más okokból.

3. Lépés: Aláírási címpéldány és nyilatkozattétel közjegyző előtt

Az aláírási címpéldány az ügyvezetőknek kötelező. A nyilatkozattétel a román állampolgárok esetében arra vonatkozik, hogy az alapító ismeri a büntető törvénykönyv hamis nyilatkozatokra-, valamint az adócsalásra vonatkozó rendelkezéseket. A külföldi állampolgárok esetében ennek a nyilatkozatnak még azt is kell tartalmaznia, miszerint az alapító nem tartozik a román államnak.

4. Lépés: Az alaptőke befizetése a bankszámlára

A cégnév lefoglalásának igazolását és az alapító okirat egyik példányát mellékelve, egy ideiglenes, az alaptőke letételére szolgáló bankszámlára, ún. törzsbetét vagy debütszámlára kell befizetni az alaptőkét.

5. Lépés: A cégjegyzékbe való bejegyzés

A bejegyzési kérelem mellékleteként be kell nyújtani az alábbi dokumentumokat:

- az alapító okiratot,
- az alaptőke letétbe helyezéséről szóló igazolást,
- a székhely igazolását tartalmazó dokumentumokat,
- a természetbeni hozzájárulás tulajdonjogára vonatkozó okiratot,
- az alapítótagok, ügyintézők, felügyelő bizottsági tagok saját felelősségre adott nyilatkozata, hogy eleget tesznek a kereskedelmi társasági törvény által megkövetelt feltételeknek,
- aláírási címpéldány, személyazonossági iratok,
- bélyegilleték kifizetését tartalmazó bizonylatokat.

Ha a törvényes elvárások teljesítve vannak, a kérelem benyújtását követő 5 napon belül a megyei cégbejegyzési hivatal igazgatója egy határozat formájában engedélyezi a társaság megalapítását, és elrendeli annak a cégjegyzékbe való bevezetését.

A kereskedelmi társaság a cégjegyzékbe való bevezetés időpontjától jogi személy. A cégjegyzékbe történő bejegyzéssel egyidejűleg az alapító okiratot a Hivatalos Közlönynek is megküldik, valamint megtörténik az egységes adószám megszerzése.

A kereskedelmi társaság bejegyzésénél a megyei Cégbejegyzési Hivatal kibocsát egy Bejegyzési Bizonylatot, egy határozatot, amely alapján megtörtént a cégbejegyzés, valamint olyan igazoló okiratokat, amelyekben mindazon tevékenységek fel vannak tüntetve, amelyeket az adott társaság folytatni fog, és amelyekkel kapcsolatban az alapító vagy ügyvezető azt nyilatkozta, hogy ismeri és betartja a rájuk vonatkozó előírásokat, engedélyeztetési feltételeket.

6. Lépés: Működési engedélyek beszerzése

A társaság bejegyzése és a bejegyzési bizonylat megszerzése után következik a társaság tulajdonképpeni működésének engedélyeztetése, amely feltételezi a társaság működéséhez szükséges engedélyek és jóváhagyások megszerzését. A társaság tevékenységeinek függvényében az engedélyek megszerzésére nyilatkozatokat, bemutató leírásokat, a tevékenység kifejtési helyének vázlatát, műszaki leírásokat kell benyújtani. Csak ezen jóváhagyások megszerzése után kezdheti el a társaság a tulajdonképpeni működését.

7. Lépés: Bélyegző készíttetése

A bélyegző szükséges a végleges bankszámla nyitásához, ezért elengedhetetlen egy cég alapítása után.

8. Lépés: Végleges bankszámla megnyitása

A cégregiszterbe történő bejegyzés igazolásával, az alapító okirattal és az aláírási címpéldánnyal tudják az alapítók vagy az ügyvezetők a végleges bankszámlát megnyitni.

A cégalapítás utolsó fázisaként a legszükségesebb formanyomtatványok beszerzését említhetjük, ilyenek pl. a nyugtatömb, számlatömb, kasszakönyv stb.

A már működő kereskedelmi társaságok esetében fontos tudni, hogy a személyi adatokra, székhelyre, tevékenységre stb. vonatkozó változtatásokat csak úgy érvényesíthetjük harmadik féllel szemben, ha határidőn belül kérjük ezen módosítások bejegyzését előzetesen a cégjegyzékbe.

IV. MUNKAJOG

Kezdetben a vállalkozó maga végez el minden munkafolyamatot, azonban ahogy fejlődik a vállalkozása, eljön annak a lépésnek is az ideje, hogy újabb személyeket vonjon be a munkába, azaz alkalmazzon. Fontos, hogy tisztában legyünk néhány alapvető munkajogi fogalommal és szabállyal, hiszen munkaadóként egy sor kötelezettségünk van mind a munkavállalóval, mind az állammal szemben.

MUNKASZERZŐDÉS

A munkaszerződés a munkaadó és a munkavállaló közötti írásos egyezség, amely munkaviszonyt keletkeztet és azt szabályozza. Fontos, hogy a munkaszerződést román nyelven, a munka megkezdése előtt legalább 1 nappal kössük meg, majd jelentsük be a munkafelügyelő hatóságnál (Inspectoratul Teritorial de Muncă – I.T.M.).

A szerződésnek legalább az alábbiakat kell tartalmaznia: a felek megnevezése és hivatalos adatai, a munkavégzés helye, az alkalmazott munkabeosztása, a munka kiértékelése, a munkával járó kockázatok, a munkavégzés kezdete, a szerződés időtartama (határozott vagy határozatlan), a pihenési szabadság ideje, a felmondás és elbocsátás feltételei, a fizetés, a munkaidő és a próbaidő meghatározása.

A munkaszerződés nélküli foglalkoztatás, azaz a feketemunka súlyos következményekkel jár. Elkövetése esetén pénzbírság róható ki, ha pedig öt vagy annál több személyt foglalkoztatunk így, az már bűncselekménynek minősül.

PRÓBAIDŐ

Próbaidő megkezdése előtt már kötelező megkötni a munkaszerződést. Próbaidőt egyszeri alkalommal, a munkavégzés kezdetén lehet beiktatni, tartalma legtovább 90 nap, vezetői beosztás esetén pedig legtovább 120 nap lehet. A próbaidő alatt vagy lejártá után egy írásos értesítéssel elbocsájtathatjuk az alkalmazottat, anélkül, hogy döntésünket meg kellene indokoljuk vagy felmondási időtartamhoz lennének kötve.

FIZETÉS

Az elvégzett munkáért az alkalmazottnak fizetést adunk. A napi 8 óráért járó fizetés nem lehet kevesebb, mint a törvény által meghatározott minimálbér, amely jelenleg Romániában bruttó 1250 lej.

A fizetés után a munkaadónak is és a munkavállalónak is kötelessége az állam fele járulékokat fizetni. A munkaadó a munkavállaló részét levonja a bruttó fizetésből és kifizeti az államnak. A bruttó fizetés az, amit a munkaszerződésben meghatározunk, a nettó pedig az, amit az alkalmazottnak kifizetünk.

Például: minimálbér esetén a bruttó 1250 lej után az államnak 613 lej járulékot kell fizessünk. Ebből a munkavállaló fizet 325 lejt, a munkaadó pedig 288-at. Így a nettó fizetés 925 lej, a munkaadónak pedig az 1250 lejes minimálbér tulajdonképpen 1538 lejébe kerül. Az interneten találunk olyan honlapokat, amelyek automatikusan kiszámolják nekünk, hogy egy

bizonyos összeg után pontosan mennyi járulékot kell fizessünk (keresőbe írjuk be, hogy „calculator salarii”).

Ha a munkavállaló kárt okoz, köteles a kárt megtéríteni, azonban figyeljünk oda arra, hogy jogerős bírósági határozat nélkül a munkaadó nem vonhatja le ezt a kárt az alkalmazott fizetéséből. Ha a munkavállalónak adóssága van más személyek felé, a munkaadó csak egy bírósági végrehajtás indítása után vonhat le a fizetésből az adósság törlesztésére. Abban az esetben, ha többen is igényt tartanak a munkavállaló fizetésére, a fizetésből levont összegek együttesen nem haladhatják meg a fizetés felét.

A munkaadó az alkalmazottjairól minden évben készít egy szakmai felmérést, amelynek szempontjait előzetesen ismerteti velük.

SZABADSÁG

A munkavállalónak joga van szabadsághoz, mely többféle is lehet: pihenési-, gyermeknevelési-, betegszabadság, fizetetlen szabadság stb. Az alkalmazottnak joguk van minden évben legkevesebb 20 munkanapnak megfelelő fizetett pihenési szabadságra. Ennél többen megállapodhatunk, kevesebben azonban nem.

MUNKAVISZONY MEGSZŪNÉSE

Négy formája van: közös megegyezés alapján, felmondással vagy elbocsátással, illetve a munkaviszony megszűnésével.

A felmondás a munkavállaló részéről érkező kérelem. A munkaviszony megszüntetéséig el kell telnie egy periódusnak, amelyet felmondási időnek nevezünk, ez idő alatt az alkalmazottnak továbbra is be kell mennie dolgozni, és fizetést is kap érte. A felmondási időtől a munkaadó eltekinthet.

Az elbocsátásnak több oka is lehet: például ha a munkavállaló alkalmatlanná válik a munka végzésére, ha a munkahely megszűnik, fegyelmi okokból, ha az alkalmazottat letartóztatják, vagy letöltendő börtönbüntetésre ítélik stb.

Gyakran ismételt kérdések

Hány éves kortól lehet munkát vállalni? Főszabály szerint 16 éves kortól vállalhatunk munkát, viszont 15 éves korunktól is dolgozhatunk már, ha megszerezzük szüleink vagy hivatalos gyámunk engedélyét.

Mennyi a napi munkaidő? Az általános szabály szerint a munkaidő napi 8 órát és heti 40 órát jelent, úgy, hogy a munkanapokat heti két egymás utáni szabadnap követi. A munkabeosztásnak lehetnek más formái is, pl. napi 12 óra munkaidő, amelyet 24 óra pihenőidő követ. Ha a munkaidő meghaladja a napi 6 órát, a munkavállalóknak joguk van ebédszünethez, amely azonban nem számít bele a napi munkaidőbe, ha erről a munkaadó nem rendelkezik másképp.

Mennyit lehet túlórázni? A túlórázásra szigorú szabályok vonatkoznak. Túlórázni csak bizonyos körülmények között lehet, odafigyelve arra, hogy a heti ledolgozott órák száma nem haladhatja meg a 48 órát.

Fontos, hogy a munkaadó a hivatalos szabadnapokon (január 1. és 2., január 24., húsvét első- és másodnapja, pünkösd első- és másodnapja, május 1., augusztus 15., november 30., december 1., karácsony első- és másodnapja) ne dolgoztassa alkalmazottjait. Kivételt képeznek az olyan munkahelyek, ahol a munka folyamatos kell legyen, ilyenkor a ledolgozott szabadnapot 30 napon belül kompenzálni kell.

A munkaadó köteles a munkahelyen az alkalmazottak biztonságát felügyelni, és minden olyan jellegű intézkedést megtenni, amely az alkalmazottak egészségügyi állapotát védi.

V. AMIRE ÉRDEMES FIGYELNIE EGY VÁLLALKOZÓNAK

Minden vállalkozás esetében vannak olyan dolgok, amelyekre jó odafigyelni, és a vállalkozás típusától függetlenül általános érvényűek. Lássunk ezekből egy párat:

- Hogyan kezd el? Készíts üzleti tervet, hogy legyen egy pontos képed a vállalkozás céljáról, stratégiáiról, a termékekről/szolgáltatásokról, munkatársakról, bevételekről, kiadásokról, finanszírozási lehetőségekről.
- A cég pénze nem a te pénzed, ami a tiéd, azt a profitból kaphatod meg, osztalék formájában. Nem használhatod a cég pénzét szabadon, saját célra.
- A cég adósságaiért van olyan eset, amikor a személyes vagyonoddal is felelsz.
- A könyvelésre nagyon oda kell figyelni, nem szabad több könyvelést is tartani egyidőben, ez adócsalásnak minősül.
- Valótlan adatok elkönyvelése is adócsalásnak minősül, ami bűncselekmény.
- A forgalmazott termékekért vagy az ügyfeleknek nyújtott szolgáltatásokért felelősséget vállal a vállalkozás, a termék által keletkezett kárt pedig meg kell téríteni. A nem megfelelő terméket ki kell cserélni, meg kell javítani vagy az árát vissza kell adni a vásárlónak.
- Fontos, hogy az állami kasszába az adókat és illetékeket idejében ki kell fizetni. Például, ha a munkaadó az alkalmazottak fizetéséből visszatartotta az adókat, de 30 napon belül szándékosan nem utalta, akkor ez bűncselekménynek minősül.
- Abban az esetben, ha a gazdasági tevékenységet valaki nem szeretné a továbbiakban folytatni, akkor ajánlott, hogy a vállalkozást egy másik személynek adja át vagy szüntesse meg, mivel az olyan cég is, amely nem működik, költségeket generál, és a passzivitásnak bizonyos negatív következményei is lehetnek.
- Létezik pénzügyi-erkölcsi nyilvántartás is, amelybe ha bekerülsz, akkor például nem lehetsz üzletvezető vagy cégtulajdonos. A pénzügyi-erkölcsi nyilvántartásba olyan megjegyzések kerülnek, mint például: ha valaki a pénzügyi ellenőrzéseket szándékosan megakadályozza, nem valós költségeket tüntetett fel a könyvelésben stb.